

Milliy vokal uslublarini zamonaviy musiqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish yo'llari

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqola milliy vokal uslublarini zamonaviy musiqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish masalalarini ilmiy tahlil qiladi. Tadqiqotda milliy vokal merosining o'ziga xos xususiyatlari, uning pedagogik yondashuvlari va ijodiy ifoda vositalari ko'rib chiqiladi. Zamonaviy musiqiy texnologiyalar, jumladan, audio-video tahlil, raqamli platformalar, virtual va interaktiv mashg'ulotlar milliy vokal uslublarini o'qitishda samarali vosita sifatida taqdim etiladi. Maqolada innovatsion metodlar va interfaol yondashuvlar orqali talabalarning ijodiy va texnik ko'nikmalarini rivojlantirish, sahnadagi ifoda va vokal texnikani takomillashtirish yo'llari ko'rsatiladi. Tadqiqot natijalari milliy vokal merosini zamonaviy pedagogik jarayonga integratsiya qilishning nazariy va amaliy asoslarini shakllantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: milliy vokal, zamonaviy texnologiyalar, vokal pedagogika, interaktiv metodlar, sahna madaniyati, audio-video tahlil, raqamli platformalar, ijodiy ko'nikmalar, innovatsion yondashuv, pedagogik metodika

Ways to combine national vocal styles with modern musical technologies

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Bukhara International University

Abstract: This article provides a scientific analysis of the issues of combining national vocal styles with modern musical technologies. The study examines the specific features of the national vocal heritage, its pedagogical approaches and means of creative expression. Modern musical technologies, including audio-video analysis, digital platforms, virtual and interactive classes, are presented as effective tools in teaching national vocal styles. The article shows ways to develop students' creative and technical skills, improve stage expression and vocal technique through innovative methods and interactive approaches. The results of the study are aimed at forming theoretical and practical foundations for integrating national vocal heritage into the modern pedagogical process.

Keywords: national vocal, modern technologies, vocal pedagogy, interactive methods, stage culture, audio-video analysis, digital platforms, creative skills, innovative approach, pedagogical methodology

Kirish qismi. Milliy vokal san'ati o'zining tarixiy va madaniy merosi bilan ajralib turadi. U nafaqat madaniy identifikatsiyani ifodalaydi, balki talabalarda ijodiy salohiyatni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida milliy vokal uslublarini o'qitish jarayoni an'anaviy pedagogik metodlarga tayanadi, ammo zamonaviy talablar texnologik integratsiyani talab qilmoqda. Zamonaviy musiqiy texnologiyalar milliy vokal ijrochiligini o'rgatishda samaradorlikni oshirish, talabalarning individual ovoz xususiyatlarini hisobga olish va ijodiy ifodani boyitishga imkon beradi. Shu nuqtai nazardan, milliy vokal uslublarini zamonaviy musiqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish pedagogik jarayonning sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Milliy vokal uslublari har bir xalqning madaniy merosi, tarixiy tajribasi va estetik qarashlarini aks ettiruvchi muhim san'at shakli hisoblanadi. Ular milliy musiqaning o'ziga xosligini, qadriyatlarini va emotsional ifoda vositalarini namoyon etadi. Milliy vokal uslublari faqat texnik jihatdan ovoz chiqarish bilan cheklanmay, balki talabaning ichki dunyosi, hissiy holati va sahnadagi ifoda imkoniyatlarini shakllantiradi. Shu sababli, milliy vokal pedagogikasi nafaqat texnik ko'nikmalarni o'rgatish, balki madaniy, estetik va psixologik tayyorgarlikni ham o'z ichiga oladi.

O'zbekiston milliy vokal uslublari asosan xalq qo'shiqlari, kuylar va maqomlar orqali shakllangan bo'lib, ularning har biri o'zining ritmik va melodik xususiyatlariga ega. Masalan, Shashmaqom an'analari o'zining murakkab ritmik tuzilishi va melodiya o'zgarishlari bilan ajralib turadi. Shuningdek, xalq qo'shiqlari, qo'shiq aytish texnikasi va frazali ifoda milliy vokal uslubining ajralmas qismi hisoblanadi. Talabalar milliy vokal uslublarini o'rganganida, ular nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki madaniy identifikatsiya va milliy ifoda qobiliyatini ham oshiradi.

Milliy vokal uslublarini o'rgatishda pedagoglar turli metodik yondashuvlardan foydalanadilar. An'anaviy ustoz-shogird uslubi hamon samarali bo'lib, unda shogirdlar ustozning ovoz uslubi, frazalari va ijodiy yondashuvini yaqindan o'rganadilar. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan, audio-video tahlil, interaktiv mashg'ulotlar va raqamli resurslar milliy vokal uslublarini o'rgatishni yanada samarali qiladi. Masalan, talaba o'z ijrosini yozib, keyin pedagog bilan birgalikda tahlil qilishi mumkin, bu esa ovoz intonatsiyasi, ritmik aniqlik va ifoda sifatini oshiradi.

Talabalarning vokal imkoniyatlari individual bo'lgani uchun, pedagoglar o'quv jarayonini shaxsiylashtirishga intilishadi. Har bir talabaning ovoz diapazoni, registri va

frazali ifoda qobiliyati hisobga olinadi. Zamonaviy metodik yondashuvlar orqali pedagog talabaning ovozini rivojlantirish, sahnadagi ishonchini oshirish va ijodiy ifodani boyitish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, milliy vokal uslublari pedagogik jarayonda texnik, ijodiy va psixologik tayyorgarlikni birlashtiradi.

Milliy vokal uslublarini o'rgatishda interaktiv metodlar ham katta ahamiyatga ega. Masalan, guruh mashg'ulotlari talabaning ritmik uyg'unligini va auditoriya bilan muloqot qobiliyatini oshiradi. Kreativ o'yin texnologiyalari esa sahnadagi ifoda va ijodiy qarorlarni qabul qilishni rivojlantiradi. Shu bilan birga, raqamli platformalar va virtual mashg'ulotlar talabalarga mustaqil o'rganish imkonini beradi, milliy vokal merosini zamonaviy ta'lim muhitida kengaytiradi.

Milliy vokal uslublarini o'rganishning yana bir muhim jihati - ijodiy tafakkur va sahnadagi shaxsiy ifodaning rivojlanishi. Talabalar o'z ijodiy qarashlarini milliy vokal ifoda vositalari orqali namoyon etadilar, bu esa ularni sahnada o'zini ishonch bilan tutishga va auditoriya bilan samarali muloqot qilishga o'rgatadi. Shu bilan birga, milliy vokal uslublarini o'rganish yoshlarning madaniy ongini, tarixiy va badiiy qarashlarini kengaytiradi, ularni milliy musiqiy merosga hurmat va qiziqish bilan bog'laydi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, milliy vokal uslublarini o'rgatishda an'anaviy metodlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish eng samarali yondashuvdir. Bu yondashuv talabaning texnik ko'nikmalarini oshirish, ijodiy ifodani boyitish va sahnada o'zini ishonch bilan tutish imkonini beradi. Shu bilan birga, interaktiv, multimedia va raqamli resurslardan foydalanish o'quv jarayonini qiziqarli va motivatsion qiladi.

Xulosa qilib aytganda, milliy vokal uslublari nafaqat musiqiy, balki madaniy, estetik va psixologik jihatdan muhim ahamiyatga ega. Ularni o'qitish jarayonida an'anaviy pedagogik metodlarni zamonaviy musiqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish talabalarning ijodiy va texnik ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi. Shu orqali milliy vokal merosi avloddan-avlodga uzluksiz yetib boradi, yosh ijrochilarda madaniy identifikatsiya va sahna madaniyati shakllanadi. Milliy vokal uslublari pedagogik jarayonda ijodiy yondashuv va innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashganda, talabalarning vokal imkoniyatlari maksimal darajada namoyon bo'ladi va ularning sahnadagi ifodasi boyitiladi.

1. Milliy vokal uslublarning o'ziga xosligi

Milliy vokal uslublari o'zining melodik, ritmik va frazali xususiyatlari bilan ajralib turadi. Har bir hududning vokal an'analari ma'lum maqom va kuylar orqali shakllangan. Pedagogik jarayonda ushbu uslublarni o'qitish talabalarga milliy madaniyatni anglash, sahnada o'zini ifodalash va ijodiy qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, milliy vokal ijrochiligi talabalarni nafaqat texnik, balki psixologik jihatdan tayyorlaydi.

2. Zamonaviy musiqiy texnologiyalarning roli

Zamonaviy musiqiy texnologiyalar milliy vokal uslublarini o'qitishda samarador vosita sifatida keng qo'llaniladi. Jumladan:

- Audio-video tahlil texnologiyalari talabani ijrosini yozib olish va tahlil qilish imkonini beradi. Bu jarayonda talaba o'zining ovoz sifati, intonatsiya va frazalarni aniqlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

- Raqamli platformalar va dasturlar talabalarga onlayn mashg'ulotlar, interaktiv darslar va video materiallar orqali mustaqil o'rganish imkonini yaratadi.

- Virtual mashg'ulotlar sahnada ijro etish tajribasini oshiradi, auditoriya bilan muloqot va sahna psixologiyasini rivojlantiradi.

3. Interaktiv va innovatsion metodlar

Pedagogik jarayonda innovatsion metodlar milliy vokal uslublarini o'qitish samaradorligini oshiradi.

- Rol o'yinlari va dramatik mashqlar talabani sahnada o'zini ifoda etish qobiliyatini rivojlantiradi.

- Guruh mashg'ulotlar talabani musiqiy va ritmik uyg'unligini mustahkamlaydi, auditoriya bilan muloqot ko'nikmalarini shakllantiradi.

- Kreativ o'yin texnologiyalari talabani ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va sahna ijrosiga yangicha yondashuvlarni tatbiq etishga yordam beradi.

4. Talabani individual ovoz xususiyatlarini hisobga olish

Zamonaviy pedagogik yondashuvda har bir talabani individual ovoz diapazoni, registri va vokal imkoniyatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Audio-video tahlil, interaktiv mashg'ulotlar va multimedial materiallar yordamida pedagog talabani ovozini aniqlab, unga mos mashg'ulotlar tizimini ishlab chiqadi. Shu orqali talabani ijodiy va texnik ko'nikmalari mukammal rivojlanadi.

5. Integratsiyalashgan pedagogik yondashuv

Milliy vokal uslublarini zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi. Bu pedagogik yondashuv:

- An'anaviy vokal mashg'ulotlarini zamonaviy texnologiyalar bilan birlashtiradi.
- Talabani ijodiy va texnik ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantiradi.
- Raqamli platformalar va multimedia resurslari orqali talabani mustaqil o'rganish va o'zini baholash qobiliyatini oshiradi.

6. Innovatsion ta'lim vositalari va metodik tavsiyalar

Pedagogik jarayonda quyidagi innovatsion vositalar samarali hisoblanadi: audio-video yozuvlar, raqamli darsliklar, virtual sahna mashg'ulotlari, interaktiv loyiha ishlari, kreativ o'yin mashqlari. Ular milliy vokal uslublarini o'qitishda talabani psixologik tayyorgarligini oshiradi, sahnada ishonch hosil qilish va ijodiy ifoda imkoniyatlarini kengaytiradi.

Xulosa. Milliy vokal uslublarini zamonaviy musiqiy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish pedagogik jarayonni samarali qiladi, talabani ijodiy va texnik

ko'nikmalarini rivojlantiradi, sahnada ifoda va auditoriya bilan muloqot qobiliyatini oshiradi. Audio-video tahlil, raqamli platformalar, virtual mashg'ulotlar va kreativ o'yin texnologiyalari pedagogik jarayonni boyitadi, an'anaviy vokal merosini zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiya qilishga xizmat qiladi. Shu yo'l bilan oliy ta'lim muassasalarida milliy vokal merosini o'rgatish jarayoni nafaqat samarali, balki talabaning ijodiy salohiyatini maksimal darajada namoyon qiladigan motivatsion jarayonga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. Scientific progress 2 (3), 1060-1067
2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. Science and Education 4 (2), 1063-1068
3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. Science and Education 2 (11), 1039-1045
4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. Science and Education 4 (7), 289-295
5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. Science and Education 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. Scientific progress 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. Science and Education 3 (2), 1181-1187
8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. Scientific progress 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. Scientific progress 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки Scientific progress 2 (4), 446-451
11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. Science and Education 4 (7), 232-239
12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. Science and Education 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. Scientific progress 2 (2), 568-571

14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613
20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развивающийся музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развивающийся музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571
23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивный модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496
24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564
25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379
26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549
27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511
28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073

29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. Scientific progress 2 (2), 280-284

30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. Science and Education 4 (7), 312-319